

ТАҚЫРЫПҚА ШЫҒУ

1920-1930 жылдардағы
мәдени құрылыс

Білім
саласындағы
кедергілер ???

Білім
саласындағы
жетістіктер ???

Бүгінгі сабақтың тақырыбы:

**§23. XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы
білім беру жүйесі**

Зерттеу сұрағы:

Білім мен ғылым саласының
қандай жетістіктері мен
кемшіліктері болды?

Сабақтың мақсаты:

8.2.3.2-кеңес дәуіріндегі қазақ
тілінің ахуалын анықтау;
8.2.3.3-XX ғасырдың бірінші
жартысындағы білім мен ғылым
саласындағы өзгерістерді талдау

АШЫҚ МИКРОФОН

ТЕРМИНОЛОГИЯҒА АНЫҚТАМА

Аспирантура – жоғары оқу орындарындағы немесе ғылыми мекемедегі ғылыми, ғылыми-педагогикалық қызметке және кандидаттық диссертация қорғауға мамандарды дайындау жүйесі.

Жұмысшы факультеті (рабфак) – кеңестік елдегі жұмысшы, шаруа жастарын жоғары мектепте оқу үшін даярлайтын жұмысшы факультеті.

Техникум – техникалық кәсіптік білім беретін орта дәрежелі арнаулы оқу орны.

Сауатсыздықты жою

1919 жылы

Халық Комиссарлары Кеңесі (ХКК) сауатсыздықты жою туралы заң қабылданды

1920-1921 оқу жылында Қазақстанда 2500 жуық сауатсыздық жою пункттерінде 70 мыңдай адам оқыды

Сауатсыздықты жоюдың көшпелі пункттері, әйелдер арасындағы сауатсыздықты жоб үшін қызыл отаулар, коммуна мектептері, мектеп-интернаттар, рабфактар құрыла бастады

1924 жылы Қазақстанда «Сауатсыздықты жою қоғамы» құрылды

1920 жылдардың ортасында
орталық және жергілікті билік органдары
қыз балаларды оқытуға көңіл бөле бастады

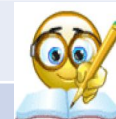
Қыздарға арналған мектептер
Шымкентте, Түркістанда, Алматыда және Ордада ашылды

1920-1921 оқу жылында Қазақстанда 2410 мектеп жұмыс істеді,
оның көбі бастауыш мектептер

1928 жылы қазақ мектептері үшін 30-дан астам оқулық баспадан шықты

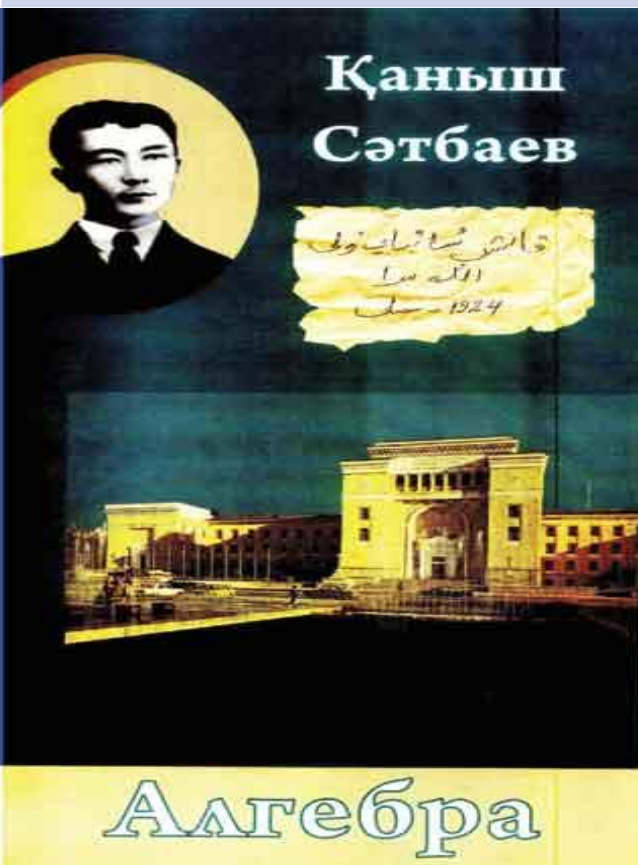
Қазақ тілінде оқулық жазғандар

Қаныш
Сәтбаев

Әлихан
Бөкейханов

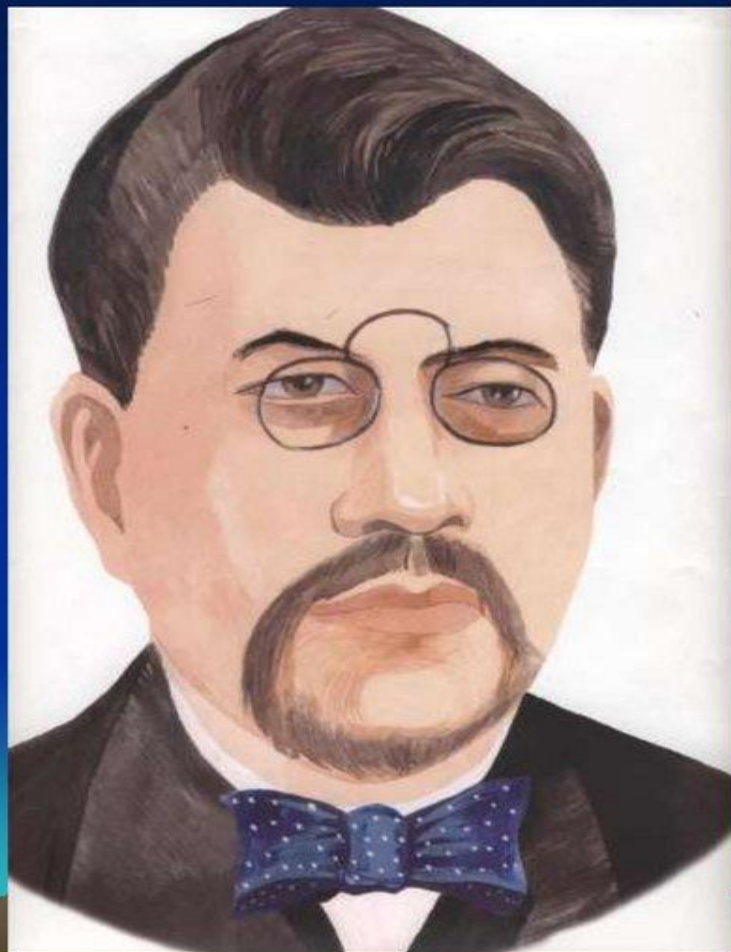
Санжар
Асфендияров

1924 жылы Ахмет Байтұрсынұлы араб жазуы негізінде жасалған жаңа әліпбидің негізін салушы

Ахмет Байтұрсынов әліпбиі.

А.Байтұрсынов қазақ тілінің басқа түркі тілдерінен даралығын анықтап, ұлттың өзіне тән дыбыстық үнін танытатын таңбаларын Әліпбиге еңгізді. Байтұрсынов Әліпбиінің қазақ жазуы тарихында “жаңа емле” (төте жазу) деп аталып, халықты сауаттандыруға ірібет бұрыс жасады.

Рет саны	Жеке тұрғанда	Сөз басында	Сөз ортасында	Сөз соңында	Әріптер менің мен айтылуы	Рет саны	Жеке тұрғанда	Сөз басында	Сөз ортасында	Сөз соңында	Әріптер менің мен айтылуы
1	А	ا	ا	ا	А а	18	ا	ا	ا	ا	Ә ә
2	Ә	ا	ا	ا	Ә ө	19	ا	ا	ا	ا	П п
3	Б	ب	ب	ب	Б б	20	ب	ب	ب	ب	Р р
4	Г	ب	ب	ب	Г г	21	ب	ب	ب	ب	С с
5	Ғ	ب	ب	ب	Ғ ғ	22	ب	ب	ب	ب	Т т
6	Д	د	د	د	Д д	23	د	د	د	د	У у
7	Е	د	د	د	Е е	24	د	د	د	د	Ү ү
8	Ж	ج	ج	ج	Ж ж	25	ج	ج	ج	ج	Ү ү
9	З	ز	ز	ز	З з	26	ز	ز	ز	ز	Ф ф
10	И	ح	ح	ح	И и	27	ح	ح	ح	ح	Х х
11	К	ك	ك	ك	К к	28	ك	ك	ك	ك	Һ һ
12	Қ	ق	ق	ق	Қ қ	29	ق	ق	ق	ق	Ч ч
13	Л	ل	ل	ل	Л л	30	ل	ل	ل	ل	Ш ш
14	М	م	م	م	М м	31	م	م	م	م	Ы ы
15	Н	ن	ن	ن	Н н	32	ن	ن	ن	ن	І і
16	Ң	ن	ن	ن	Ң ң	32	ن	ن	ن	ن	
17	О	و	و	و	О о	33	و	و	و	و	(ء) дәйекші жіңішкерту белгісі

Кеңес үкіметі кезінде

1929 жылы араб алфавитінің орнына латын алфавиті енгізілді

1940 жылы латын алфавитінің орнына кирилл алфавиті енгізілді

Arabic Alphabet

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ	د
Alif	Baa	Taa	Thaa	Jeem	Ha	Kha	Dhal
ذ	ر	ز	س	ش	ص	ض	ط
Thaal	Raa	Za	Seen	Sheen	Saaf	Daaud	Tor
ظ	ع	غ	ف	ق	ك	ل	م
Za	Ayn	Ghain	Fa	Qaaf	Kaaf	Laam	Meem
ن	و	ه	ء	ي	ي	ي	ي
Noon	Waw	Ha	Hamza	Yaa	Yaa	Yaa	Yaa

We pray this poster helps you learn!
The best among you are those who learn the Qur'an and teach it.
www.salaamtrain.co.uk
copywrite salaamtrain

латын

28 әріп

A a	Y y	P p
Ә ә	K k	R r
B b	Q q	S s
G g	L l	T t
Ğ ğ	M m	W w
D d	N n	U u
E e	Ŋ ŋ	Ü ü
J j	O o	Ş ş
Z z	Ö ö	İ i
		İ i

кирилл

42 әріп

А а	Қ қ	Ф ф
Ә ә	Л л	Х х
Б б	М м	Ц ц
В в	Н н	Ч ч
Г г	Ң ң	Ш ш
Ғ ғ	О о	Щ щ
Д д	Ө ө	Э э
Е е	П п	Ы ы
Ё ё	Р р	І і
Ж ж	С с	Һ һ
З з	Т т	Ъ ъ
И и	У у	Ь ь
Й й	Ұ ұ	Ю ю
К к	Ү ү	Я я

1930 жылы 27 тамызда
Кенес билігі жалпыға бірдей бастауыш оқытуды
8 жастан бастау туралы қаулысы шықты

1931 жылы көшпелі аудандарда білім беру енгізілді

Кедей балаларын оқыту үшін жергілікті билік жалпы оқу қорын құрды
Жалпы білім беру қорының қаржысына жағдайы төмен және көпбалалы
отбасыларға киім-кешек, аяқкиім, сөмке, оқулықтар алып берді

1931 жылы желтоқсанда
15-50 жас аралығындағы ересек адамдарға жаппай оқыту енгізілді

1935 жылдың соңында республикада
мектептің 3 түрі болды.
Олар

Бастауыш
(3 жылдық)

Толық емес орта
(7 жылдық)

Орта мектеп
(10 жылдық)

Кері
байланыс

Домашнее задание

Үйге тапсырма
§23 оқу, мазмұндау